

”המוסיקה עומדת מעל הכל”

המסע: הקאמרטה אקדמיקה ומקהלת הקנטטות מפרייבורג כשגירים בנושא היחסים בין גרמניה לישראל.

מאת: גאורג רודיגר

הקונטרבס איננו. כאשר העמיסו את התיבה הלבנה הגדולה עם הכלי, שמשקלה 28 קילו, בנמל התעופה בבאזל, כולם עוד רצו לצלם אותה. כעת, באולם המטענים של נמל התעופה בן גוריון, חברי התזמורת של הקאמרטה אקדמיקה פרייבורג, ועמם מספר חברים של מקהלת הקנטטות של פרייבורג שנוסעים אתם, מחכים לשווא לחבילה המפלצתית. השבת כבר נכנסה ולכן לא ניתן להשיג את האחראים. וכך, מסע הקונצרטים בן 10 ימים עם ה”סטאבט מאטר” של דבוז’ק, שמתקיים במסגרת חגיגות יובל ה-50 שנה לקיום היחסים הדיפלומטיים בין ישראל לגרמניה וברית הערים בין פרייבורג ותל אביב – מתחיל עם תקלה.

נגן הקונטרבס, סטפן קרטנמכר, שבנה את הבס במו ידיו ומקווה למכור אותו בישראל, עולה בלב כבד ובלוי הכלי שלו על האוטובוס שיביא את הקבוצה לצפון הארץ. רוב חברי התזמורת מתארחים אצל משפחות ישראליות מטבעון והסביבה. למרות האיחור, המארחים מקבלים את פניהם של המוזיקאים הגרמנים בלבביות. אומרים שלום, מתחבקים – ואז הישראלים לוקחים את אורחיהם עם מכוניותיהם אל תוך הלילה ההביל.

בסתיו שעבר, ההרכבים החובבנים של פרייבורג כבר ביצעו את יצירתו המקהלתית המאוד אמוציונלית, שדבוז’ק הלחין לאחר מות שלושה מילדיו, בשלושה קונצרטים בפרייבורג, קירכהופן ובזנסון, ביחד עם מקהלת שיץ מבזנסון, עיר התאומה של פרייבורג, וביחד עם מספר זמרים וזמריות מישראל, תחת שרביטו של וולפגנג פילר. עכשיו תנהל את ההופעות יעל וגנר-אביטל, מנצחה של המקהלה הקאמרית הישראלית – טבעון. שני המנצחים מכירים זה את זה מאז ששרו יחד ב”גכינגר קנטוריי” בשנות ה-80. אפרים, אביה של יעל, שהיה עצור במחנה הריכוז בוכנוולד, ולאחר מכן היה מאוד פעיל למען הפיוס, נפגש עם פיילר עוד לפני כן במסע קונצרטים בישראל. אומרת יעל וגנר-אביטל בחיך: ”העובדה שיכולתי ללמוד ניצוח מקהלות אצל הלמוט רילינג היה בשביל אבי ניצחון ממשי ומאוחר על הנאצים.”

ביום החזרות בקונסרבטוריון ומרכז אמנות ע"ש פיונקובסקי בפיבון אין כל זכר למטען זה של העבר. יעל וגנר-אביטל יושבת על שרפרף מול התזמורת בת 45 הראש והמקהלה הגרמנית-ישראלית-צרפתית בת 120 הראש, ומובילה בתנועות ברורות והומור יבש דרך היצירה האדירה. קבוצת הסולנים במצב רוח טוב, וגם היא מעורבת: הטנור פיליפ ניקלאוס, הבריטון פטר שילר והאלט מריון אקשטיין הם מגרמניה, והסופרן יסמין לוי-אלנטק היא ישראלית. בהפסקת הצהריים יש אפשרות להכיר זה את זה קצת יותר טוב תוך כדי אכילת פלפל, חומוס, עלי גפן ממולאים ותה נענע טרי. נגנית הווילונה קטרינה דינר מציגה את המארח שלה. צבי, שגר בקיבוץ יגור. האישי הרזה, בן 75, מתרגש כאשר הוא מספר על בית הספר הטוב בקיבוצו ועל העזרה ההדדית היוצאת מן הכלל. "החיים עוברים לאט יותר. יש לי זמן לקריאה ולמוסיקה – זה חשוב לי"

הקונצרט הראשון מתקיים כבר למחרת, באולם רפפורט בחיפה, גבוה על הר הכרמל. האולם מלא מפה לפה. לאחר סיום ה"אמן" הרגוע שאליו חוזר הסטאבט מאטר לאחר ה-"אין פרדיסום" המשולהב, המנצחת מחזיקה את המתח עוד לשניות ארוכות, לפני שמתפרצות מחיאות כפיים סוערות.

"תגובה עוצמתית כזו של הקהל בחיפה עוד לא חוויתי מימי. אפילו לא לאחר קונצרטים עם זובין מהטה", מודיעה המנצחת למחרת, ונראה בעליל שהיא מתרגשת. אך באותה נשימה היא מזהירה לבל ניכנס כולנו לאווירה של חופש ופנאי, בהתחשב בעובדה שיש עוד שני קונצרטים לפנינו, במעלות ובתל אביב. אבל עוד לפני כן מתוכנן מפגש מסוג אחר. קונצרט קאמרי ב"בית אל" בשבי ציון. בבית ההארכה הזה, שנתמך על ידי עמותת "צדקה" היושבת בבאד ליבנצל, יכולים ניצולי שואה מכל העולם לבלות חופשה על חוף הים התיכון ללא תשלום. הנהלת המוסד העבירה את הקונצרט אל הגינה.

בולטת שם הנינוחות של כולם. כאשר מקהלת הקנטטות שרה את השיר היהודי "דונה דונה", חיוך עובר על פניהם של רבים. כלי הנשיפה ממתכת מנגנים את "הבאנו שלום עליכם" שהולך

ומאיץ, והקהל מוחא כפיים לפי הקצב ושר עם התזמורת. " מאוד נהייתי מן הקונצרט", אומרת גלינה בת ה-75, והיא מעלה זכרונות. טובים או רעים? "מה שהיה, היה. המוסיקה עומדת מעל הכל", אומרת הגברת.

גם בקבלת הקהל בעיר תל אביב, במרכז הקהילתי "נווה גולן" הוזמנו ניצולי שואה מן הסביבה. בחוץ 44 מעלות, היום החם ביותר בישראל מזה שנים רבות. גם כאן מוחאים כפיים לפי הקצב עם "הבאנו שלום אליכם" ואליאב בליזובסקי, מנהל המשרד ליחסים בינלאומיים של תל אביב, תופש את המיקרופון: "תביאו לנו שלום." בשיחה אישית לאחר מכן, הוא ממליץ לא ללכת לישון בתל אביב אלא לחגוג. בקריצת עין הוא מוסיף שיבדקו את זה בעזרת מצלמות.

אם כן, בערב מתקיים הקונצרט החשוב ביותר. גם מבקרי מוסיקה הוזמנו. עם המדרגות הנעות יורדים למטה לתוך אולם "אסיא" במוזאון תל אביב לאמנות במרכז העיר. באמצע החזרה לפני הקונצרט נכנס סטפן מסביב לפינה עם התיבה הלבנה שלו, ומתקבל בתרועות רמות. חמישה ימים זה לקח עד שהקונטרבס נשלח לבסוף מתחנת הביניים באיסטנבול. גם הקונצרט האחרון מתקבל במחיאות כפיים קצביות. קשה להיפרד מן המארחים הישראליים. חברי המקהלה עולים לאוטובוס לירושלים. אך חברי התזמורת, שנשארים עוד שלושה ימים בתל אביב, ממלאים אחר המלצת מנהל התיירות – הם חוגגים כל הלילה על גג בית המלון.

– הכותב הוא צ'לן בקאמרטה אקדמיקה פרייבורג והיה בין מארגני הנסיעה.